

Helse- og omsorgsdepartementet
Einar Gerhardsens plass 3
Postboks 8011 Dep

0030 OSLO

Vår fil: B11-S004
Vårt arkiv: 402
Saksbeh: Stian Oen

Oslo, 15. juni 2011

Vedr. NOU 2010:13 Arbeid for helse. Sykefravær og utstøting i helse- og omsorgssektoren - Høring

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) viser til at det 11. mars 2011 ble sendt ut høringsforslag fra Helse- og omsorgsdepartementet der det bes om tilbakemeldinger på NOU 2010: 13 Arbeid for helse. Sykefravær og utstøting i helse- og omsorgssektoren. Høringsfristen ble satt til 15. juni.

FFOs SYNSPUNKTER

FFOs synspunkter på de ulike forslagene som drøftes i høringsnotatet, kan oppsummeres i følgende punkter:

- FFO mener økt fokus på arbeidsforholdene i helse- og omsorgssektoren kan ha positive følger for situasjonen i norsk arbeidsliv.
- FFO mener det er viktig med mer dybdekunnskap om nøkkelutfordringer knyttet til sykefraværsoppfølging.
- FFO støtter at det gjennomføres forsøk med arbeidstidsordninger.
- FFO mener deltidsjobbing i helse- og omsorgssektoren må sees på både som et mulighetsfelt og en utfordring.
- FFO støtter at det opprettes en Kompetanseenhet for tekniske hjelpemidler.
- FFO støtter en styrking av tilretteleggingstilskuddet.
- FFO ønsker flere og bedre lønnstilskuddsordninger.

GRUNNGIVELSE

Et krevende arbeidsliv

Det norske arbeidslivet i 2011 er krevende for funksjonshemmede og kronisk syke arbeidstakere. Mens yrkesdeltakelsen i følge Statistisk sentralbyrås (SSB) tilleggundersøkelse om funksjonshemmede til arbeidskraftundersøkelsen andre kvartal 2010 var 74,6 prosent, var tilsvarende tall for funksjonshemmede kun 43,6 prosent.

Dette synliggjør et arbeidsliv som det er krevende både å komme inn og bli stående i for funksjonshemmede og kronisk syke. Ekstra alvorlig er det at denne situasjonen har vedvart de siste ti årene, som er den samme perioden som Intensjonsavtalen om et inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen) har vært i funksjon. Spesielt vellykket i forhold til å inkludere flere funksjonshemmede og kronisk syke i arbeidslivet kan IA-avtalen dermed ikke sies å ha vært.

Slik FFO vurderer det synliggjør dette behovet for flere og mer kraftfulle tiltak og ordninger for å øke funksjonshemmede og kronisk sykes yrkesdeltakelse.

I så måte er helse- og omsorgssektoren som utvalgsinnstillingen tar for seg av de mest interessante sektorene i arbeidslivet. Utstøtingen i sektoren er betydelig, samtidig som antallet ansatte er svært høyt. Grupper av arbeidstakere som er overrepresentert blant kronisk syke og personer med høy uførefrekvens er i tillegg tungt representert i sektoren. Svært mye tilsier derfor slik FFO ser det at et forsterket fokus på arbeidstakernes deltakelse i helse- og omsorgssektoren vil kunne få positive følger for innsatsen for et mer inkluderende arbeidsliv.

Kunnskap og kompetanse

Utvalgsinnstillingen tar til orde for å styrke kunnskapen og kompetansen om sykefravær og utstøting. Dette er også FFO svært positive til. Samtidig er det viktig å påpeke at kunnskapen om årsaker og bakgrunn for sykefravær og utstøting må gå hånd i hånd med kunnskap om oppfølging og tilbakeføring til arbeidslivet for personer som har vært sykemeldte i kortere eller lengre perioder.

FFO opplever at dette fokuset også er sterkt til stede i utredningen, men vil påpeke det problematiske elementet som ligger i fokuset på tidligintervensjon i sykefraværsoppfølging. Det har vært og er en utbredt oppfatning at tidligst mulig intervensjon nærmest utelukkende er positivt ved sykefravær. Dette er problematisk av minst to grunner: Selv om svært mange sykdomsforløp best kan håndteres ved tidligintervensjon, er dette slett ikke alltid tilfelle. Noen ganger er det tvert i mot nødvendig å ta tiden til hjelp dersom gjeninntreden i arbeidslivet skal kunne oppnås.

I tillegg er det slik FFO vurderer det for lite kunnskap om effektene av tidligintervensjon og derigjennom relativt korte sykefravær, opp mot hvor vellykket retur til aktivt arbeid er. Det kan tenkes å være ulike sammenhenger med hvilken oppfølging og bistand den sykemeldte får, og hvor vellykket og langvarig arbeidslivsdeltakelsen blir i etterkant. Dette kan eksempelvis være en svært relevant problemstilling knyttet til mange mentale lidelser.

FFO er derfor svært opptatt av at dybdekunnskapen omkring riktig intervensjonstidspunkt og oppfølgingslengde ved sykefravær blir et viktig fokus i oppfølgingen av utvalgsutredningen.

Arbeidstid

Sett fra FFOs ståsted er det rimelig å legge til grunn at arbeidstid utgjør en del av arbeidslivets belastninger, og dermed også en av faktorene som for en del arbeidstakere vil være årsak til sykefravær og utstøting. Derfor er det også naturlig å se nærmere på hvilke effekter det kan ha å legge opp alternative turnuser, utvide muligheten for fleksibel arbeidstid, redusert arbeidstid mv. FFO tror en forutsetning for at en slik tilnærming skal ha positive effekter er at det skjer i tråd med de ansattes egne ønsker og prioriteringer for arbeidstid, og innenfor arbeidsmiljølovens bestemmelser om øvre grenser for arbeidstid.

FFO ser det som sannsynlig at kortere arbeidstid i mange yrker vil kunne gi lavere sykefravær og mindre utstøting, men vil understreke at det er viktig med god og helhetlig kunnskap innenfor dette feltet før varige ordninger og lovendringer eventuelt settes ut i livet.

FFO støtter på denne bakgrunnen utvalgsutredningens forslag om at det må gjennomføres forsøk med arbeidstidsordninger innenfor helse- og omsorgssektoren. FFO legger til grunn at kunnskap som oppnås gjennom slike forsøk også vurderes i forhold til nytteverdi i øvrige sektorer i arbeidslivet. I denne sammenhengen ønsker FFO særskilt at det gjennomføres forsøk med sekstimers arbeidsdag og andre former for arbeidstidsreduksjon, og da også for å avklare hvorvidt funksjonshemmede arbeidstakere i helse- og omsorgssektoren kan bli stående lenger i arbeid ved å jobbe kortere arbeidsdager.

Deltidsstillinger – Utfordring og mulighet

Helse- og omsorgssektoren har over lengre tid vært preget av et svært høyt innslag av deltidstillinger; langt høyere enn i de fleste andre sektorer. Dette blir det ofte fokusert på fra politiske myndigheter, fordi det innebærer at helse- og omsorgssektoren også er en viktig arena dersom innsatsen for å redusere uønsket deltid skal lykkes. FFO støtter denne innsatsen.

Samtidig er det velkjent at størstedelen av deltidarbeid ikke er uønsket, men tvert i mot i tråd med arbeidstakerens eget ønske om arbeidstidsbruk. Dette gjør slik FFO vurderer det helse- og omsorgssektoren til en interessant arena også for inkludering av grupper i arbeidslivet som ønsker å jobbe deltid. I den forbindelse vil FFO særskilt peke på Statistisk Sentralbyrås (SSB) tilleggsundersøkelse til arbeidskraftsundersøkelsen, som viser at funksjonshemmede jobber en høyere andel deltid enn hva arbeidsstyrken under ett gjør. Det foreligger riktignok ikke i forbindelse med denne undersøkelsen dokumentasjon på om funksjonshemmedes deltidsjobbing i større eller mindre grad er uønsket enn for arbeidsstyrken samlet. Dette usikkerhetsmomentet rokker imidlertid ikke ved at helse- og omsorgssektoren utgjør en mulighetsarena for deltidjobbing.

Denne tilnærmingen er slik FFO leser utvalgsinnstillingen vært mer eller mindre fraværende i utvalgets arbeid. Det er uheldig, siden det trolig eksisterer et potensiale

for økt yrkesdeltakelse blant grupper som i dag deltar i arbeidslivet i mindre grad enn ønskelig ved mer hensiktsmessig organisering av deltidsjobbing.

FFO understreker samtidig at synspunktene ovenfor ikke må sees på som uttrykk for et svakt eller manglende engasjement i forhold til innsatsen mot uønsket deltid. Dette er et viktig arbeid, som trolig har mange inkluderingsaspekter ved seg. Denne innsatsen støtter derfor FFO helhjertet opp om.

Kompetanseenhet for tekniske hjelpemidler

I utvalgsinnstillingen tas det til orde for at det etableres en egen kompetanseenhet for tekniske hjelpemidler, som skal innhente og spre kunnskap om ulike sider ved hjelpemidler i arbeidslivet. FFO vil i den sammenhengen vise til at det i SSBs tilleggsundersøkelse om funksjonshemmede til arbeidskraftsundersøkelsen for andre kvartal 2010 fremkommer at så mange som 41.000 funksjonshemmede som alt er i arbeid har behov for tilrettelegging i arbeidssituasjonen. Hvor mange funksjonshemmede som kunne vært i jobb ved bedre tilrettelegging er ikke undersøkt.

Dette synliggjør slik FFO vurderer det behovet for en egen kompetanseenhet for tekniske hjelpemidler, slik utvalgsinnstillingen tar til orde for. I tillegg sannsynliggjør det at et sterkt fokus på kompetanse om tekniske hjelpemidler i arbeidslivet vil kunne øke arbeidslivsdeltakelsen i grupper som i dag sliter med utstøtingsproblematikk.

Styrking av tilretteleggingstilskuddet

Ordningen med tilretteleggingstilskudd er viktig, fleksibelt og godt tilpasset arbeidslivets og arbeidstakeres behov. Det er viktig at dette også kan brukes på personer med nedsatt arbeidsevne som deltar på arbeidsrettede tiltak og for personer med nedsatt funksjonsevne som søker arbeid. Imidlertid skaper det unødvendige utfordringer at tilskuddet hvert år gis som en rammebevilgning, slik at det ved flere anledninger er brukt opp før årets slutt. FFOs syn er derfor at tilskuddsordningen må finansieres som en overslagsbevilgning, og at den også må utvides til å gjelde alle norske virksomheter og ikke bare bedrifter med IA-avtale.

FFO ser derfor svært positivt på at utvalgsinnstillingen tar til orde for en styrking av tilretteleggingstilskuddet. Det kan trolig være særlig hensiktsmessig med økt bruk av denne ordningen i den typen jobber som det er mange av i helse- og omsorgssektoren, med tunge løft og ubekvemme arbeidsstillinger. Om arbeidsbelastningene som ofte vil følge over tid som konsekvens av helse- og omsorgssektoren arbeidsbelastninger kan unngås helt eller delvis, vil dette opplagt kunne ha positive inkluderings effekter.

Flere og bedre lønnstilskuddsordninger

Utvalgsutredningen tar til orde for å utrede endringer i lønnstilskuddsordninger, som et av flere tiltak for å styrke oppfølgingen av sykemeldte. Dette er slik FFO ser det et svært viktig tiltak, som derfor bør følges opp.

Lønnstilskuddsordninger kan fungere svært effektivt når det gjelder å inkludere folk i arbeid i tilfeller der det foreligger en mulighet for overgang til stønad. Fra FFOs ståsted er det i denne sammenhengen samtidig viktig å understreke at

lønnstilskuddsordninger ikke skal benyttes overfor personer med arbeidsevnen i behold. Utfordringene knyttet til å øke sysselsettingen blant funksjonshemmede og kronisk syke er mange, og bruk av lønnstilskudd kan uansett bare bli en del av et mer helhetlig løsningsapparat. Det er derfor viktig at lønnstilskudd benyttes overfor de som kan bli stående i eller øke sin arbeidslivsdeltakelse som følge av et slikt tiltak, og begrenses til denne gruppen arbeidstakere.

FFO vil i den forbindelse særskilt ta til orde for et nytt fleksibelt lønnstilskudd. Dette tilskuddet må kjennetegnes ved at det praktiseres fleksibelt etter at NAV først har fattet vedtak om innvilgelse. Konkret må en slik fleksibel praktisering innebære at NAV, personen som er tilkjent lønnstilskuddet og arbeidsgiver i samarbeid kan bestemme og variere omfang på lønnstilskuddet i ulike tidsperioder, ut fra arbeidstakerens behov.

Tilskuddet kan særlig rettes inn mot personer med uforutsigbar arbeidsevne. Det vil si gruppene som i praksis har god arbeidsevne noen perioder, men er helt uten arbeidsevne i andre perioder, og der dette er uforutsigbart.

Vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESGRUPPESAMMENSLUTNING

Liv Arum
Generalsekretær